

люди, які вважаються постраждалими у ході збройного конфлікту і кому необхідно надавати гуманітарну допомогу. Фігура жертви сприяє ідентифікації та мобілізації людей на боротьбу з винуватцем її появи, а також може стати причиною або приводом для формування образу ворога, винного в її появі.

У сучасних соціально-політичних конфліктах зростає обсяг і кількість людей, які залучаються до конфлікту, і які, не беручи безпосередньої участі в конфлікті, стають його реальними жертвами. Саме під час розвитку конфлікту жертва, яка від початку конфлікту намагалася зберегти нейтральність, може перетворитися на суб'єкт конфліктної взаємодії, тобто стати однією із конфліктуючих сторін. У соціально-політичній практиці нерідко виникають ситуації, коли у результаті цілеспрямованого конструювання, реальна сторона конфлікту може позиціонуватися як жертва. Таке конструювання образу жертви є одним із способів маніпуляції громадською думкою, спотворення справжнього стану справ.

Література

1. Forti, S. Totalitarianism: A Borderline Idea in Political Philosophy. Stanford University Press, 2024. 182 p.
2. Protevi, J. (ed.) The Edinburgh Dictionary of Continental Philosophy. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005. 640 p.
3. Bourdieu P. Science de la science et réflexivité. Paris : Raisons d`agir, 2001. 237 p.

Культура скасування як інструмент суспільного впливу

Володимир ПЕРЕСЕЛКОВ, здобувач освіти

Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філософ. наук, доцент,

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Культура скасування — це соціальний явище, коли люди або групи людей піддаються публічній критиці або бойкоту через дії або висловлювання, які вважаються неприйнятними або суперечливими. Це можна вважати як вплив, за допомогою якого суспільство намагається змінити або зупинити діяльність тих, хто порушує певні моральні чи етичні норми.

Зараз соціальні мережі відіграють ключову роль у підтримці та поширенні культури скасування. Необережне висловлювання чи дія можуть викликати масу негативної реакції, яка часто призводить до бойкоту, звільнення з роботи або втрати репутації. Культура скасування може бути інструментом для підтримки соціальної справедливості. Вона допомагає звернути увагу на проблеми соціальної нерівності, расизму, сексизму, чи інших форм дискримінації. За допомогою цього механізму суспільство може вимагати відповідальності від публічних осіб або організацій. Культуру скасування часто критикують за радикальність і непередбачуваність. Вона може призводити до надмірної реакції, навіть якщо ситуація не є однозначною. Іноді люди, групи або організації стикаються з репутаційними втратами через незначні помилки, що може бути несправедливим. Так само культура скасування може створювати середовище, де люди бояться висловлювати власну думку через

можливість негативної реакції. Це піднімає питання про межі свободи слова і те, як уникнути цензури, зберігаючи водночас відповідальність за свої дії.

Культура скасування працює як механізм колективного тиску. Громадськість має можливість швидко впливати на публічних осіб, бізнеси та медіа через викриття або поширення інформації. Люди можуть не купувати продукцію, бойкотувати події чи закликати до звільнення осіб, які зробили помилку. Цей процес стає ефективним методом для зміни суспільної поведінки. Однак треба зауважити, що баланс між відповідальністю за слова і вчинки та репресивністю культури скасування залишається дискусійним. Чи можна дійсно досягти конструктивної дискусії, коли домінує страх бути «скасованим»?

Одним із головних плюсів культури скасування є її здатність стимулювати відповідальність публічних осіб за свої дії та висловлювання. Завдяки громадському тиску такі особи, як політики, зірки чи впливові лідери, можуть бути змушені переглянути свою поведінку або відкрити дискусію щодо суспільно важливих тем. Інтернет дозволяє інформації миттєво поширюватися. Це означає, що культура скасування може бути способом оперативного реагування на скандали або неприйнятну поведінку. Культура скасування підштовхує до перегляду історичних постатей та подій через призму сучасних цінностей. Наприклад, вона ставить під сумнів героїзацію осіб, чії дії були расистськими або жорстокими. Це змушує суспільство переосмислити свої культурні символи.

Однією з головних проблем культури скасування є її схильність до радикальних оцінок. Дії або висловлювання людини можуть бути розглянуті без урахування контексту, що призводить до спрощених та поляризованих висновків. Це ускладнює конструктивний діалог та пошук компромісів. Культура скасування, зазвичай, не дозволяє людям реабілітуватися. Навіть після вибачень чи спроб покращити свою поведінку «скасовані» особи можуть назавжди втратити репутацію. Це викликає питання про те, чи дозволяє така культура можливість навчання з власних помилок і розвиток. Масивна і швидка хвиля негативної критики може мати серйозні наслідки для ментального здоров'я тих, кого скасовують. Вони часто стикаються з тиском, знущаннями, погрозами та бойкотами, що може призводити до депресії, тривожних розладів або навіть суїцидальних думок. Культура скасування може створювати атмосферу страху висловлювати власну думку. Це веде до самоцензури, коли люди бояться говорити на чутливі теми або виражати незгоду з домінуючою позицією. Це обмежує можливість відкритого обговорення, що є важливою умовою для демократичного суспільств. Часто критика може бути несправедливою або спрямованою на маніпулювання громадською думкою. Наприклад, деякі кампанії з «скасування» можуть мати політичні або особисті мотиви. Це ставить під сумнів справедливість і об'єктивність цього процесу.

Суспільство повинно бути обережним у використанні культури скасування, уникаючи швидких і радикальних реакцій. Важливо давати людям можливість виправити свої помилки та проявляти відповідальність, а не просто

карати їх. Інколи висловлювання або дії людей пов'язані не зі свідомою злістю чи дискримінацією, а з відсутністю освіти чи розуміння. Замість того, щоб негайно «скасовувати» когось, суспільство може допомагати навчати і розвивати більше розумінню та обізнаності щодо певних тем. Замінити скасування на відкритий діалог і спробу зрозуміти позицію іншої сторони. Це сприятиме більш ефективному вирішенню конфліктів і сприятиме соціальному миру. Важливо підтримувати простір для вираження різних думок і поглядів, навіть якщо вони можуть здаватися непопулярними. Це створює умови для здорового суспільного обговорення та розвитку. Повага до свободи слова дуже важлива.

Культура скасування — є складний і суперечливий феномен, який може як допомагати у формуванні справедливого суспільства, так і ставати небезпечним інструментом пригнічення і цензури. Для того, щоб культура скасування працювала як позитивна сила змін, необхідно зважено підходити до критики, поважати різноманітність думок і давати можливість людям вчитися на своїх помилках.

Самозахист у просторі небезпек сучасного постіндустріального суспільства

*Юлія СЕМЕНОВА, кандидат філос.н., доцент
Харківська державна академія фізичної культури*

Сучасне постіндустріальне суспільство характеризується соціальною нестабільністю, а його динамічний розвиток породжує нові проблеми, пов'язані з самозахистом і змушує шукати шляхи їх вирішення. Катастрофи й війни наочно демонструють людині, що безперервний прогрес, заснований на експансії знань, супроводжується новими небезпеками, які не існували раніше, а сьогодні вони становлять загрозу знищення людства [1]. У нинішніх реаліях суспільство більше не може орієнтуватися на старі уявлення та традиційні форми самозахисту. Ситуація вимагає критичного осмислення й негайних дій щодо нових небезпек і пошуку засобів самозбереження в умовах експансії техніки та технологій.

Самозахист має на меті створити безпечне середовище, уникнувши або подолавши небезпеку. Залежно від суб'єкт-об'єктної інтерпретації простору безпека набуває багаторівневої визначеності: особиста безпека, громадська безпека, державна чи національна безпека, колективна, глобальна та регіональна безпека [2]. Історичне осмислення безпеки призводить до висновку про наявність у будь-якій культурі технологій, що дозволяють забезпечувати умови відтворення цілого за рахунок дотримання пропорційності руху елементів та об'єднання їх у деяку універсальність. У суспільстві основним соціальним інститутом, який забезпечує безпеку людини, є держава. Традиційно безпека розумілася, як переважно військово-політична, ресурсна, фізична, психологічна тощо. Однак нові небезпеки, як то: ядерна катастрофа, виснаження світових ресурсів, екологічні катастрофи; небезпека свідомості, викликають до дії засоби, які виходять за звичні рамки відносин, регульованих